

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра філософії гуманітарних наук

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Зам. декана  
філософського факультету  
Комаха Л.Г.

«\_\_» \_\_\_\_\_ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

для студентів

галузь знань  
спеціальність  
за освітньою програмою  
спеціальність  
за освітньою програмою

**03 Гуманітарні науки**  
**035.04 Філологія**  
(Германські мови та література (переклад включно))  
**035.05 Філологія**  
(Романські мови та література (переклад включно))

освітній рівень  
вид дисципліни

**Бакалавр**  
**Обов'язкова**

|                           |                         |
|---------------------------|-------------------------|
| Форма навчання            | <b>денна</b>            |
| Навчальний рік            | <b><u>2019/2020</u></b> |
| Семестр                   | <b>4</b>                |
| Кількість кредитів ECTS   | <b>4</b>                |
| Мова викладання           | <b>українська</b>       |
| Форма заключного контролю | <b>екзамен</b>          |

**Викладачі: Гончаренко М.М.**, к.ф.н., доцент кафедри філософії гуманітарних наук,

Пролонговано: на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» 20\_\_р.  
(підпис, ПІБ, дата)

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» 20\_\_р.  
(підпис, ПІБ, дата)

**КИЇВ – 2019**

Розробники: *Гончаренко Марина Михайлівна*, к.ф.н., доцент кафедри філософії гуманітарних наук

Затверджено  
«26» серпня \_\_\_\_\_ 2019 р.

Зав. кафедри філософії гуманітарних наук  
\_\_\_\_\_ (Приятельчук А.О.)

Протокол № 1 від «26» серпня 2019 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2019 року №\_\_

Голова науково-методичної комісії \_\_\_\_\_ (Маслікова І.І.)

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією Інституту філології

Протокол від «\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2019 року №\_\_

Голова науково-методичної комісії \_\_\_\_\_ (Зубань О.М.)

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2019 року

## ВСТУП

**1. Мета дисципліни** – формування системи базових знань, вмінь і навичок філософського мислення для розв’язання складних спеціалізованих завдань та практичних проблем в економічній галузі.

### 2. Вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** про основні етапи історичного процесу та цивілізаційного розвитку людства; розуміти специфіку соціо-гуманітарного пізнання.
2. **Вміти** аналізувати інформацію щодо різноманітних суспільних явищ та процесів; оперувати базисними світоглядними поняттями; розуміти специфіку сучасного гуманітарного та соціального знання за умов глобалізації; застосовувати інтерактивні і мультимедійні засоби.
3. **Володіти навичками** роботи з гуманітарними текстами; займатись інтерпретацією класичних та актуальних філософських текстів; використовувати філософську методологію для аналізу першоджерел, усних і письмових повідомлень.

**3. Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна «Філософія» належить до переліку обов’язкових дисциплін ЗВО та викладається у VII семестрі бакалаврату. Навчальна дисципліна ознайомлює студентів із філософською думкою в її історичному розвитку та сучасному стані, з фундаментальним способом осягнення підвалин людського існування, пізнання і діяльності, опосередкованих особливостями відповідної їм соціокультурної доби. Надає цілісне уявлення про специфіку філософського знання, його проблематику, поняття та категорії, структуру. Показує методологічну роль філософського знання в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття. Ознайомлює із основними закономірностями розвитку природи та суспільства і місця людини у світі.

**4. Завдання (навчальні цілі)** – системне опанування базових основ філософії (обізнаність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в існуючих у розвиткові філософської думки традиціях, вченнях, методологіях, **основних філософських проблемах та класичних й неklasичних підходах до їх осмислення**); набуття навичок, що формують вправність мислення, розвиненість рефлексії та здатність до наукової комунікації.

### 5. Результати навчання:

*В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:*

| Результат навчання<br>(1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність) |                                                                                                                       | Методи викладання і навчання | Методи оцінювання                                | Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------|--------------------------------------------|
| Код                                                                                            | Результат навчання                                                                                                    |                              |                                                  |                                            |
|                                                                                                | <b>Знати і розуміти:</b>                                                                                              |                              |                                                  |                                            |
| 1.1                                                                                            | інтелектуальне й соціокультурне призначення філософії, її пізнавальні та смисло-утворюючі можливості, історичну роль; | лекція, самостійна робота    | усна відповідь, контрольна робота, екзаменаційна | 5                                          |

|     |                                                                                                                                                                                                                                      |                                     |                                                                                 |    |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|----|
|     |                                                                                                                                                                                                                                      |                                     | робота                                                                          |    |
| 1.2 | змістовні відмінності філософії від інших сумісних із нею наук;                                                                                                                                                                      | семінар, самостійна робота          | усна відповідь, контрольна робота, екзаменаційна робота                         | 5  |
| 1.3 | структуру філософського знання, розмаїття та особливості філософських дисциплін, їх ролі в обґрунтуванні та розвитку людського мислення, пізнання світу, культури та суспільства;                                                    | лекція, семінар, самостійна робота  | усна відповідь, контрольна робота, екзаменаційна робота                         | 5  |
| 1.4 | особливості поступу філософії, етапи і логіку її розвитку;                                                                                                                                                                           | лекція, самостійна робота           | контрольна робота, екзаменаційна робота                                         | 6  |
| 1.5 | місце вітчизняної інтелектуальної традиції у світовій думці;                                                                                                                                                                         | лекція, самостійна робота           | контрольна робота, екзаменаційна робота                                         | 5  |
| 1.6 | еволюцію основних філософських ідей та проблем, напрями і тенденції сучасного філософського дискурсу, їх зв'язок з попередньою інтелектуальною історією.                                                                             | лекції, семінари, самостійна робота | усна відповідь, контрольна робота, екзаменаційна робота                         | 14 |
|     | <b>Вміти:</b>                                                                                                                                                                                                                        |                                     |                                                                                 |    |
| 2.1 | логічно, послідовно та аргументовано усно і письмово висловлювати міркування щодо основних філософських проблем в контексті сучасних соціокультурних процесів, що забезпечує здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; | семінари, самостійна робота         | усна відповідь, контрольна робота, екзаменаційна робота, гуманітарний практикум | 5  |
| 2.2 | виділяти підстави власних та інших міркувань, здатність відрізняти суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім;                                                       | семінар, самостійна робота          | усна відповідь, контрольна робота, екзаменаційна робота                         | 10 |
| 2.3 | виявляти, ставити та вирішувати проблеми із застосуванням філософських категорій                                                                                                                                                     | семінар, самостійна робота          | контрольна робота, екзаменаційна робота, гуманітарний практикум                 | 5  |
| 2.4 | аналізувати та інтерпретувати гуманітарний текст, виокремлювати та відтворювати смислову структуру тексту, виділяти ідеї, категорії, світоглядні генералізації;                                                                      | семінар, самостійна робота          | усна відповідь, контрольна робота, гуманітарний практикум                       | 10 |
|     | реферувати, рецензувати й                                                                                                                                                                                                            | семінар,                            | усна відповідь,                                                                 | 5  |

|     |                                                                                                                                                      |                             |                                                                                 |   |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|---|
| 2.5 | коментувати першоджерела та дослідницьку літературу з філософської проблематики;                                                                     | самостійна робота           | контрольна робота, гуманітарний практикум                                       |   |
| 2.6 | критично, по-творчому оцінювати результати інтелектуальної праці;                                                                                    | семінари, самостійна робота | усна відповідь, контрольна робота, екзаменаційна робота, гуманітарний практикум | 5 |
|     | <b>Комунікація:</b>                                                                                                                                  |                             |                                                                                 |   |
| 3.1 | здатність брати участь в дискусіях, концентруватися на значущих складових обраної проблеми (теми), оволодіти культурою диспуту;                      | семінари, самостійна робота | усна відповідь                                                                  | 3 |
| 3.2 | презентувати результати інтелектуальної праці та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;       | семінари, самостійна робота | усна відповідь, гуманітарний практикум                                          | 3 |
| 3.3 | проявляти увагу і толерантність до іншої (й інакшої) думки у процесі інтелектуальної комунікації.                                                    | семінари                    | усна відповідь                                                                  | 3 |
|     | <b>Автономність та відповідальність:</b>                                                                                                             |                             |                                                                                 |   |
| 4.1 | знаходити необхідну інформацію з різних джерел, упорядковувати її, оцінювати її достовірність, пояснювати значущість, приймати обґрунтовані рішення; | семінари, самостійна робота | усна відповідь, гуманітарний практикум                                          | 2 |
| 4.2 | демонструвати вміння працювати в колективі та самостійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам;                          | семінари, самостійна робота | усна відповідь, гуманітарний практикум                                          | 5 |
| 4.3 | мати інтелектуальне сумління, чесність у справі формування і вираження інтелектуальної позиції.                                                      | семінари, самостійна робота | усна відповідь, контрольна робота, екзаменаційна робота, гуманітарний практикум | 4 |

## 6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

|       | 1.1 | 1.2 | 1.3 | 1.4 | 1.5 | 1.6 | 2.1 | 2.2 | 2.3 | 2.4 | 2.5 | 2.6 | 3.1 | 3.2 | 3.3 | 4.1 | 4.2 | 4.3 |
|-------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| ПРН1  |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     |     |     |
| ПРН2  |     |     |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     |     |     |     |     |     |     |
| ПРН3  |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     |     |     |     |     |     |
| ПРН4  |     |     |     |     | +   |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |
| ПРН5  |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |
| ПРН6  |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     |     |     |     |     |     |
| ПРН7  |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     | +   |     | +   | +   |     |     |     |     |
| ПРН8  |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     | +   |     |     |
| ПРН9  |     | +   | +   |     | +   |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |
| ПРН10 |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |
| ПРН12 |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   |     |     | +   |
| ПРН13 |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |     |     | +   |     |
| ПРН14 |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   | +   |     |     |     |     |     |     |     |
| ПРН15 |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   |     |     |
| ПРН16 |     |     |     |     |     |     |     |     |     |     | +   | +   | +   |     | +   |     |     | +   |

**7. Структура курсу:** у курсі передбачено 3 змістовні частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використанням інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна екзаменом.

*Перша частина курсу* «Вступ до філософії» присвячена осмисленню філософії як інтелектуального і соціокультурного феномену, його екзистенційних витоків, суспільної ролі, особливостей знання і мислення, історію поступу.

*Друга частина курсу* «Теоретична філософія» присвячена осмисленню теоретичної філософії як строгого знання про фундаментальні засади буття і принципи його досягнення.

*Третя частина курсу* «Практична філософія» присвячена осмисленню практичної філософії як знання про сутність, сенс і цінності людської діяльності в сферах культурного, історичного, соціального, політичного, економічного буття.

### ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

| №<br>п/п                        | Назва лекції                                           | Кількість годин |          |                   |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------|----------|-------------------|
|                                 |                                                        | Лекції          | Семінари | Самостійна робота |
| Частина 1. Вступ до філософії   |                                                        |                 |          |                   |
| 1.                              | Тема 1. Соціокультурна зумовленість філософії          | 1               | 2        | 2                 |
| 2.                              | Тема 2. Структура філософського знання та його функції | 1               | -        | 4                 |
| 3.                              | Тема 3. Фундаментальні категорії філософії             | 2               | -        | 4                 |
| 4.                              | Тема 4. Основні етапи розвитку філософського мислення  | 2               | 2        | 8                 |
| 5.                              | Контрольна робота                                      | 2               |          |                   |
| Частина 2. Теоретична філософія |                                                        |                 |          |                   |

|                                       |                                                                                              |           |           |           |
|---------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|
| 6.                                    | <b>Тема 5.</b> Філософське вчення про буття                                                  | 2         | -         | 4         |
| 7.                                    | <b>Тема 6.</b> Людина як предмет філософського розуміння                                     | 2         | 2         | 2         |
| 8.                                    | <b>Тема 7.</b> Філософія свідомості                                                          | 2         | 2         | 2         |
| 9.                                    | <b>Тема 8.</b> Теорія пізнання                                                               | 2         | -         | 4         |
| 10.                                   | <b>Тема 9.</b> Філософія і методологія                                                       | -         | 2         | 4         |
| 11.                                   | <b>Контрольна робота</b>                                                                     | 2         |           |           |
| <b>Частина 3. Практична філософія</b> |                                                                                              |           |           |           |
| 12.                                   | <b>Тема 10.</b> Філософія мови                                                               | 2         | 2         | 2         |
| 13.                                   | <b>Тема 11.</b> Філософське осмислення історичного процесу                                   | 2         | 2         | 2         |
| 14.                                   | <b>Тема 12.</b> Суспільство як предмет філософії                                             | 2         | 2         | 4         |
| 15.                                   | <b>Тема 13.</b> Філософське осмислення політичного життя                                     | 2         | -         | 4         |
| 16.                                   | <b>Тема 14.</b> Філософське осягнення економічної сфери життєдіяльності суспільства і людини | 2         | -         | 4         |
| 17.                                   | <b>Тема 15.</b> Філософія культури                                                           | 2         | -         | 4         |
| 18.                                   | <b>Гуманітарний практикум</b>                                                                |           |           | 20        |
|                                       | <b>ВСЬОГО</b>                                                                                | <b>30</b> | <b>16</b> | <b>74</b> |

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

лекцій – **30 год.**

семінарів – **16 год.**

самостійної роботи- **74 год.**

#### 8.Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання**1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння**2.1-2.6); (**комунікація**3.1-3.3); (**автономність та відповідальність**4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт.

#### 8.1.Оцінювання за формами контролю:

| Види робіт                    |                                              | Семестрова кількість балів |                |
|-------------------------------|----------------------------------------------|----------------------------|----------------|
|                               |                                              | Min – 36 бали              | Max – 60 балів |
| Усна відповідь <sup>1</sup>   |                                              | «2» x 8 = 16               | «4» x 8 = 32   |
| Контрольна робота 1.          |                                              | «7» x 1 = 7                | «9» x 1 = 9    |
| Контрольна робота 2           |                                              | «7» x 1 = 7                | «9» x 1 = 9    |
| <b>Гуманітарний практикум</b> | Самостійна індивідуальна робота з аналізу та | «6» x 1 = 6                | «10» x 1 = 10  |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                    |  |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|--|--|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | інтерпретації гуманітарного тексту |  |  |
| <sup>1</sup> а) усною відповіддю студента на семінарському занятті вважається доповідь (повне і концептуальне розкриття окремого запитання семінару), доповнення, анонсована дискусія, аргументована точка зору, відповідь на проблемні запитання;<br>б) у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі;<br>в) загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 30% від семестрової кількості балів. |                                    |  |  |

**8.2. Підсумкове оцінювання у формі екзамену.** Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмово-усній формі. Білет складається з 3 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 13-14 балів, що в загальному підсумку складає 40 балів.

**При простому розрахунку отримуємо:**

|                 | Семестрова кількість балів | Екзамен | Підсумкова оцінка |
|-----------------|----------------------------|---------|-------------------|
| <i>Мінімум</i>  | 36                         | 24      | 60                |
| <i>Максимум</i> | 60                         | 40      | 100               |

Студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше 36 балів. Для допуску до екзамену студент має здати контрольні роботи та гуманітарний практикум. Екзаменаційна оцінка не може бути меншою **24 балів** для отримання загальної позитивної оцінки за курс.

### **Навчання студентів за індивідуальним графіком**

Студент може здійснювати навчання за індивідуальним графіком у разі відсутності академічної заборгованості за минулий семестр; фінансової заборгованості на момент оформлення індивідуального графіка; наявності довідки про працевлаштування за фахом; довідки про стан здоров'я, яка не дозволяє відвідувати заняття за денною формою навчання; дозвіл на навчання за програмою академічної мобільності.

Індивідуальний графік навчання надається студенту на один семестр навчального року, як правило протягом першого місяця від початку занять, після завершення якого кожен студент має право продовжити цю форму навчання в установленому порядку.

Індивідуальний графік навчання студента є самостійною формою навчання, яка підсумовує набуті знання, уміння та навички з основних дисциплін, передбачених начальним планом.

Навчання студентів за індивідуальним графіком можливе з третього курсу бакалаврату, та першого – магістратури, при відсутності заочної форми навчання.

Для отримання дозволу навчатись за індивідуальним графіком необхідно: заява студента на ім'я керівника факультету/інституту, підписана завідувачем кафедри та методистом, що засвідчує відсутність академічної та фінансової заборгованості; довідка, яка підтверджує необхідність переведення студента на індивідуальний графік навчання. Довідка має носити офіційний характер, мати всі реквізити юридичної особи, бути надрукованою на офіційних бланках та скріпленою «мокрими» печатками і підписом керівника установи, що видає довідку; заповнений та підписаний викладачами всіх відповідних навчальних дисциплін графік індивідуальних занять (без уточнених дат).

### **Організація навчання за індивідуальним графіком.**

Студент отримує щоденник навчання за індивідуальним графіком, який надається викладачу під час консультацій для запису завдань та відмітки про їх виконання, у вигляді відповідної кількості балів, згідно із системою оцінювання знань студентів, зазначеною у робочій навчальній програмі з дисципліни.

Графік занять з визначеними конкретними датами має бути узгоджений з викладачем протягом двох тижнів з дати розпорядження про надання дозволу на індивідуальний графік навчання.

Заняття для студентів, які навчаються за індивідуальним графіком, проводяться за наявності розпорядження про переведення студента на індивідуальний графік навчання і зараховуються у навантаження науково-педагогічного працівника у наступному навчальному році по факту виконання.

Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають право вільно відвідувати лекційні, семінарські заняття денної форми навчання.

***Контрольні заходи проводяться виключно в аудиторії за графіком.***

***Екзамен студент, який навчається за індивідуальним графіком, складає за розкладом заліково-екзаменаційної сесії разом з академічною групою.***

Студенти, які без поважних причин не виконують індивідуальний графік навчання, протягом 1,5 місяців не з'являлись на заняття відповідно до затвердженого графіка, за поданням завідувача кафедри позбавляються права на навчання за індивідуальним графіком.

***Зміст та обсяг індивідуального графіка навчання студентів.***

Викладач відповідної навчальної дисципліни має підготувати навчально-методичне забезпечення для індивідуального графіка навчання студента. Контроль за такою роботою здійснюється завідувачем кафедр та методистами, які несуть безпосередню відповідальність за своєчасну організацію цієї роботи.

Навчально-методичне забезпечення для індивідуального графіка навчання готується з урахуванням кредитно-модульної системи оцінювання знань студентів.

Кількість балів за змістовні частини дисципліни для студентів, які навчаються за індивідуальним графіком навчання, відповідає кількості балів для студентів, які відвідують заняття згідно з розкладом денної форми навчання.

Навчання студентів за індивідуальним графіком повинно передбачати обов'язкові терміни поточного контролю засвоєння знань, які зазначаються в щоденнику викладачем кожної дисципліни під час першого заняття.

Якщо студент, який навчається за індивідуальним графіком, з поважних причин не зміг з'явитися на планове заняття у зазначений в щоденнику час, він повинен відпрацювати заняття відповідно до графіка чергування викладачів на кафедрі.

***Основним документом, у якому здійснюється оформлення результатів навчання студентів, є щоденник індивідуального навчання студента.*** Щоденник є документом суворої звітності, який заповнюється у встановленому порядку студентом та викладачем і після завершення навчання здається до навчальної частини факультету/інституту.

До щоденника заносяться розроблені викладачем основні питання, що відповідають навчальній робочій програмі дисципліни.

Викладач обов'язково в щоденнику фіксує результати поточного контролю засвоєння студентом змісту конкретної навчальної дисципліни, виставляє бали за кожну змістовну частину, а також підсумкові бали і робить загальний висновок про можливість допуску студента до семестрового контролю.

***Порядок допуску студентів до екзамену***

Екзамен являє собою форму підсумкової атестації засвоєного студентом теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Студенти мають скласти екзамен відповідно до вимог навчального плану у терміни, які передбачені графіком навчального процесу.

Зміст екзамену визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Студенти допускаються до екзамену, якщо вони виконали всі вимоги робочого навчального плану за поточний семестр та не мають академічної заборгованості за попередній семестр.

Студент допускається до складання екзамену або заліку з дисципліни, якщо з цієї дисципліни ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та робочою навчальною програмою.

Студенти, які в поточному семестрі мали пропуски занять і до початку екзаменаційної сесії не засвоїли матеріал пропущених тем і розділів змістових частин навчальної дисципліни на додаткових заняттях, до семестрової атестації з відповідної дисципліни не допускаються.

Студент може бути недопущеним до підсумкового оцінювання, якщо під час семестру він: 1) не досяг мінімального порогового рівня оцінки тих результатів навчання, які не можуть бути оцінені під час підсумкового контролю; 2) якщо під час семестру він набрав кількість балів, недостатню для отримання позитивної оцінки навіть у випадку досягнення ним на підсумковому контролі максимально можливого результату. Умови недопущення затверджуються у робочій програмі навчальної дисципліни, рішення про недопущення за поданням викладача приймається деканом/директором (заступником декана/директора з навчальної роботи) та оприлюднюється до початку відповідного контролю.

У разі виникнення спірних питань щодо не допуску студентів до семестрової атестації, вони вирішуються лектором дисципліни спільно із завідувачем кафедри.

Викладач на останньому занятті у семестрі повідомляє студентів про їх рейтинг у балах. Перелік студентів, які не допущені до складання екзамену, отримує методист спеціальності, заступник декана/директора з навчальної роботи факультету/ інституту.

**Умови допуску до підсумкового екзамену.** Студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав менше **36 балів**. Для допуску до екзамену студент має бути позитивно оцінений на мінімум п'яти семінарах, мати здану контрольну роботу та індивідуальну самостійну роботу.

Екзамен проводиться у день та час, визначений затвердженим розкладом.

Студенти, яким надано право навчатися за індивідуальними графіками, складають екзамени і заліки, перелік яких встановлюється розкладом заліково-екзаменаційної сесії.

графік підсумкового оцінювання, в тому числі останні терміни подачі студентами їх робіт, має визначатись заздалегідь;

- форма проведення контролю та його тривалість, особливі вимоги щодо процедури проведення повинні доводитись до відома осіб, що навчаються, завчасно (щонайменше напередодні контролю);

- студенти, мають бути повідомлені щодо засобів контролю за дотриманням правил академічної доброчесності, які будуть застосовуватись під час оцінювання, та щодо наслідків їх порушення;

- при проведенні будь-яких форм контролю оцінювачем (екзаменатором, екзаменаційною комісією тощо) має визначатись вичерпний перелік дозволених допоміжних засобів;

- студенти, допущені до проведення контролю та оцінювання, повинні мати при собі документ, що посвідчує особу;

- студенти, які проходять контроль, не мають права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу;

- у випадку, якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати такій особі вчинити дії, які спростували б підозру. Якщо особа, що проходить контроль, відмовляється від пропозиції оцінювача, її результат оцінюється як «0» балів («незадовільно»);

- якщо здобувач освіти намагається вплинути на результат оцінювання шляхом списування або з використанням незатверджених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману), його результат оцінюється як «0» балів («незадовільно»);

- якщо здобувач освіти порушує порядок проведення контролю, він може бути видалений з нього, і в цьому разі відповідний контроль оцінюється як «незадовільний» (0 балів);

- порушення в процесі складання іспиту (захисту курсових робіт (проектів) і практик) повинні негайно оголошуватися оцінювачем (оцінювачами), документ, що засвідчує факт порушення (довідна записка, протокол тощо) повинен бути переданий керівництву структурного підрозділу Університету в той же день;

- студенти, не пізніше завершення оцінювання, повинні отримати інформацію про час оприлюднення результатів оцінювання;

До початку складання екзамену чи заліку студент зобов'язаний подати екзаменаторам залікову книжку. Без залікової книжки або без належного її оформлення студенти до екзаменів чи заліків не допускаються.

Під час екзамену студенти мають право використовувати типову та робочу навчальні програми дисципліни.

Використання під час екзамену будь-яких інформаційних матеріалів без дозволу осіб, які проводять контрольний захід, тягне за собою його припинення. При цьому проти прізвища студента в екзаменаційній відомості проставляється запис «Незадовільно» («Не зараховано») і відповідний підпис.

Екзамени для студентів денної та заочної форм навчання проводяться у письмовій формі за екзаменаційними білетами. Кількість екзаменаційних білетів для кожної навчальної дисципліни – не менше 30-ти.

У екзаменаційному білеті передбачається комбінація з екзаменаційних запитань, з якими студент ознайомлений до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Кількість екзаменаційних запитань різних типів у екзаменаційному білеті та критерії оцінювання відповідей на них визначає науково-педагогічний працівник, який відповідає за викладання навчальної дисципліни. Питання та критерії їх оцінювання обґрунтовані в робочій навчальній програмі, з якою студент ознайомлюється на початку вивчення дисципліни.

Екзаменаційні білети затверджені на засіданні кафедри, яка забезпечує викладання навчальної дисципліни, про що свідчить підпис завідувача кафедри на кожному екзаменаційному білеті.

Повторне складання екзамену з метою отримання більш високої оцінки у період екзаменаційної сесії не допускається. Така можливість може бути надана студенту за наказом ректора університету у після сесійний період.

Студенти, які були не допущені до складання екзамену, з причини невиконання ними навчальної робочої програми, мають можливість, при умові набрання ними відповідної кількості балів, на повторне складання. Виконати навчальну робочу програму вони можуть при оформленні індивідуального плану консультацій з викладачем. Студент оформлює заяву на ім'я керівника факультету/інституту, узгодивши з викладачем, про надання йому можливості відвідування індивідуальних консультацій. При цьому він отримує індивідуальні завдання, самостійно опрацьовує відповідну рекомендовану літературу, першоджерела, та за обранням форм контролю (реферат, есе, тестування), здійснюється контроль знань студента. При отриманні відповідних балів щодо допуску до екзамену призначається день та час проведення екзамену/заліку.

Студенти, що одержали на екзамені оцінку «не задовільно» чи «не зараховано» зобов'язані ліквідувати академічну заборгованість у встановлений термін до початку нового семестру відповідно до графіку ліквідації академічних заборгованостей, який

затверджений деканом/директором факультету/інституту. Ліквідація академічної заборгованості допускається не більше двох разів з кожної дисципліни. Перший раз – викладачам, які попередньо приймали екзамен. Другий – комісії, яка створюється завідувачем кафедри.

Спірні питання з проведення екзаменаційних сесій розглядає апеляційна комісія, права, обов'язки та персональний склад якої визначаються наказом ректора університету.

#### **Шкала відповідності:**

|                                                                          |               |
|--------------------------------------------------------------------------|---------------|
| <b>Відмінно / Excellent</b>                                              | <b>90-100</b> |
| <b>Добре / Good</b>                                                      | <b>75-89</b>  |
| <b>Задовільно / Satisfactory</b>                                         | <b>60-74</b>  |
| <b>Незадовільно з можливістю повторного складання / Fail</b>             | <b>35-59</b>  |
| <b>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / Fail</b> | <b>0-34</b>   |
| <b>Зараховано / Passed</b>                                               | <b>60-100</b> |
| <b>Не зараховано / Fail</b>                                              | <b>0-59</b>   |

#### **8.3. Критерії оцінювання:**

##### **1. Усна відповідь:**

**4 бали** – повна, концептуальна, послідовна, з використанням основної і додаткової літератури, з визначенням категорій і понять, з відповіддю на додаткові і уточнюючі запитання, із заглибленням у сучасний інтелектуальний і соціокультурний контекст, з креативним використанням загальних соціально-гуманітарних знань;

**3 бали** – достатня, концептуальна, послідовна, з визначенням категорій і понять, з використанням основної літератури, з відповіддю на уточнюючі запитання, із розумінням проблеми у зрізі власної життєдіяльності;

**1-2 бали** – неповна, фрагментарне розкриття проблеми, з частковим використанням основної літератури, артикуляція відповіді поза концептуальним контекстом, містить суттєві неточності, апелює до інформації з не ідентифікованих I-net джерел, а не до елементів знання чи досвіду;

**0-0,5 бал** – фрагментарна, еkleктична, «не в тему», має суттєві помилки, без використання основної і додаткової літератури, посилання на не ідентифіковані I-net джерела, артикуляція відповіді з гаджета.

##### **2. Доповнення / дискусія:**

**2 бали** – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

**1,5 бали** – доповнення змістовне;

**1 бал** – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

##### **3. Контрольна робота:**

**9-10 балів** – повна і концептуальна відповідь на всі завдання, коректні визначення понять та категорій, врахований інтелектуальний і соціокультурний контекст, глибокі інтерпретації висловів, розкриті сутнісні та структурні співвідношення, послідовне розуміння етапів і логіки історико-філософського процесу;

**6-8 балів** – повна відповідь не на всі завдання, достатні визначення понять і категорій, належні інтерпретації висловів, послідовне розуміння етапів і логіки історико-філософського процесу; загалом розкриті співвідношення виокремлених аспектів у завданні;

**3-5 бали** – не повна відповідь на завдання, еkleктичні визначення понять і категорій, поверхнева інтерпретація висловів, непослідовне трактування історії філософії та перекручування понять і персоналій, розкриття співвідношення виокремлених аспектів лише через наведення їх загальних характеристик.

**1-2 бали** – відсутня відповідь на більшу частину завдань, демонстрація не самостійності у розв'язанні завдань.

6. **Екзамен** (оцінюються окремо три питання білету письмово-усного екзамену):

**11-13/14 балів** – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, наводить визначення основних понять, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння етапів і логіки історико-філософського процесу, виявляє знання основної і додаткової літератури з курсу;

**8-10 балів** – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але недостатньо аргументовано, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє загальне розуміння історико-філософського процесу;

**5-7 балів** – студент загалом володіє навчальним матеріалом, але не демонструє цілісності засвоєних знань, відповідь має неузгоджений характер, присутні невідповідності у тлумаченні періодів і логіки історико-філософського процесу;

**1-4 бали** – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань, наводить еkleктичні визначення понять і категорій, демонструє непослідовне трактування історії філософії та перекручування термінів і персоналій.

7. **Гуманітарний практикум** (самостійна робота):

**10-12 балів** – вибрана праця характеризує сучасний інтелектуальний дискурс і відповідає сфері практичної філософії, робота носить самостійний характер, містить авторську аналітику і узагальнення, прямі і непрямі цитування з посиланнями на основне джерело, включає в себе визначення понять і категорій, містить розв'язані всі завдання практикуму, має диференційований текст;

**7-9 балів** – вибрана праця відповідає сфері практичної філософії, демонструє занадто академічну мову, містить аналітику і узагальнення, має неінформативні посилання, є наявні визначення понять та категорій, у роботі розв'язані ключові завдання практикуму; має диференційований текст;

**4-6 балів** – вибрана праця відповідає сфері суспільствознавчих і гуманітарних знань, має описовий характер, містить поняття і категорії без визначень, має граматично не вичитаний текст, містить не розв'язані завдання практикуму, має диференційований текст;

**1-3 балів** – вибрана праця відповідає сфері гуманітарних знань, має загальний реферативний характер, демонструє несамотійність у розв'язанні завдань, текст не диференційований і не відповідає структурі завдань практикуму.

#### **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

##### **Основна (базова):**

1. **Історія філософії:** В 3-х т. / В.Татаркевич / Пер. з пол. – Львів.: Свічадо, 1997-1999. – Т.1 – 456 с; Т.2 – 352 с; Т.3. – 568 с.
2. **Історія філософії:** Підруч. / За ред. В.І Ярошовця. – Ужгород.: Інформаційно-видавничий центр Карпатського університету Августина Волошина, 2010. – 821 с.
3. **Лузан А.О.** Вступ до філософії: навч. посіб. / А.О. Лузан. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 136 с.
4. **Нариси з сучасної філософії:** навч. посіб./ І.А. Сайтарли, О.М. Іщенко, А.О. Приятельчук / за ред. за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського – К.: Вадекс, 2016. – 370 с.
5. **Основи української філософії:** навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. І.Й. Козак. – Кам'янець-Подільський.: Оіюм, 2010. – 191 с.
6. **Основи практичної філософії:** підручник / А.М. Лой, А.О. Баумейстер, Т.І. Ящук та інш. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011.- 531 с.
7. **Філософія:** навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 8-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2011. – 456 с.
8. **Філософія: курс лекцій** / В.Л. Петрушенко. – Львів.: Новий світ. - 2016. – 504 с.
9. **Філософія: хрестоматія** (відвитоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2012. – 621 с.
10. **Філософський енциклопедичний словник:** довідкове видання / Голова ред. колегії В.І. Шинкарук. – К.: «Абрис», 2002. – 744 с.

**Додаткова:**

1. Андрущенко В.П. Філософія політики: підручник / В.П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2003. – 400 с.
2. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2008. – 240 с.
3. Беккер Г. Стенли Экономический взгляд на жизнь. Нобелевская лекция. // Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории. – М.: ГУВШЭ, 2003 – С.582 – 614.
4. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры / Ж. Бодрийяр / пер. с фр., послесл. И примеч. Е.А. Самарской. – М.: Культурная революция; Республика, 2006. – 269 с.
5. Волошко І.Є. До проблеми прогнозування культурного розвитку людства // Наука. Релігія. Суспільство. – Донецьк, 2006. - №2. – С.196-198.
6. Гатальська С.М. Філософія культури / С.М. Гатальська. – К.: Либідь, 2005. - 328 с.
7. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. Новітня філософія науки: підруч. для студ. філос. ф-тів і аспірантів / І.С. Добронравова, Т.М. Білоус, О.В. Комар. – К.: Логос, 2009. – 244 с.
8. Єрмоленко А. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи. Монографія. / А. Єрмоленко. – К.: Лібра, 2010. – 415 с.
9. Левчук Л.Т. Психологія: історія, теорія, мистецька практика: Навч. посіб. / Л.Т. Левчук. – К.: Либідь, 2002. – 255 с.
10. Сайтарлы И.А. Философия социальной культуры. Монография / И.А. Сайтарлы. – К.: изд. ПАРАПАН, 2012. – 292 с.
11. Социальная философия: Словарь / Сост. и ред. В.Е. Кемеров, Х.Т. Керимов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая Книга, 2006. – 624 с.
12. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищ. навч. зал. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – Вид. 3-є, випр. та допов. – К.: Генеза, 2006. – 656 с.
13. Стружевський В. Онтологія / В.Стружевський / пер. з пол. К. Новікової. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2014. – 312 с.
14. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова Н.О. Соціальна філософія: навч. посіб. / В.О. Таран, В.М. Зотов, Н.О. Резанова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 272 с.
15. Философия: dtv-Atlas / П. Кунцман, Ф.-П. Буркард, Ф. Видман / пер. с 9-го нем. изд. / Худож. Аксель Вайс; науч. ред. пер. В.В. Миронов. – М.: Рыбари, 2002. – 268с.: ил.
16. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник / В. Франкл / Пер. с англ. и нем. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.
17. Хамитов Н. Философия. Бытие. Человек. Мир: Курс лекцій / Н. Хамитов– К.: КНТ, Центр учебной литературы, 2006. – 456 с.
18. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж: навч. посіб. / Під ред. Н. Хамітова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 296 с.
19. Цофнас А.Ю. Гносеология: учеб: пособ. / А.Ю. Цофнас. – Изд. 2-е, испр. и доп. – О.: Наука и техника, 2011. – 248 с.
20. Ящук Т.І. Філософія історії: курс лекцій. Навчальний посібник / Т.І. Ящук – К.: Либідь, 2004. – 536 с.